

MUZEUM
HISTORII
POLSKI

Jesteśmy

JEDNODNIÓWKA OKOLICZNOŚCIOWA

Redakcja:
Muzeum Historii Polski w Warszawie,
ul. Mokotowska 33/35, 00-560 Warszawa
tel. 22 211 90 02, fax 22 211 90 33
e-mail: info@muzhp.pl

Zdjęcia: MHP, Muzeum Harcerstwa,
www.polona.pl, NAC

Projekt graficzny: Katarzyna Dinwibel
Autorzy tekstów: Andrzej Jędrał, Gabriela
Sierocińska-Dec, Beata Wolszczak

OD REDAKCJI

Jest rok 1917. Trwa I wojna światowa, Polski nie ma na mapie Europy od ponad stu lat. Polacy, żyjąc pod trzema zaborami, zmagają się z codziennymi problemami. Na polskich ziemiach tworzą się i działają organizacje, których celem jest zachowanie tożsamości narodowej i odzyskanie przez Polskę niepodległości. Polacy walczą w armiach zaborczych, ale tworzą też własne jednostki wojskowe. Na arenie międzynarodowej podejmowane są działania dyplomatyczne na rzecz Polski. Nasza jednodniówka przybliży ten czas. Zapraszamy do lektury.

KOMENDA NACZELNA POW PODCZAS ĆWICZEŃ, 1917 R.

JUTRO BĘDZIE WOLNOŚĆ!

UROCZYSTOŚĆ INAUGURACJI RADY REGENCYJNEJ, WARSZAWA, 27 X 1917 R., WWW.POLONA.PL

ROK 1917

W 1917 roku doszło do wielu istotnych wydarzeń, które zmieniły układ sił między najważniejszymi stronami walczącymi w czasie I wojny światowej.

W lutym, w wyniku rewolucji w Rosji abdykował car Mikołaj II. W kwietniu do wojny przystąpiły Stany Zjednoczone Ameryki. W październiku władzę w Rosji przejęli bolszewicy. Sprawa polska nabrała przyspieszenia na arenie międzynarodowej.

Od 1915 r. Królestwo Polskie pozostawało pod okupacją niemiecką i austro-węgierską. W 1916 r. proklamowano Akt 5 listopada, w którym: *Jego Cesarska Mość Cesarz Niemiecki oraz Jego Cesarzowska i Królewska Mość Cesarz Austrii i Apostolski król Węgier postanowili z ziem tych [polskich] utworzyć państwo samodzielne z dziedziczną monarchią i konstytucyjnym ustrojem. [...] Nowe królestwo znajdzie w łączności z obu sprzymierzonymi mocarstwami rejonie potrzebną do swobodnego swych sił rozwoju.* Ta zapowiedź utworzenia samodzielnego państwa

polskiego z własną armią, musiała wywołać odpowiedź i reakcję ze strony krajów zachodnich.

Na mocy dekretu prezydenta Francji utworzono polską armię: *Tworzy się we Francji na czas trwania wojny armię polską autonomiczną, poddaną pod rozkazy Naczelnego Komendy Francuskiej, a walczącą pod sztandarem polskim.* Od koloru mundurów została nazwana Błękitną Armią. Akcją rekrutacyjną kierował Komitet Narodowy Polski. Do armii zaczęli masowo napływać polscy ochotnicy. Polacy służący w wojsku francuskim, polscy jeńcy z armii austro-węgierskiej i niemieckiej oraz emigranci, m.in. z USA, Brazylii czy Kanady. Jesienią 1917 roku oddziały liczyły ponad 17 tys. żołnierzy.

Polskie jednostki powstały także w Rosji - w lipcu 1917 r. utworzono I Korpus Polski, w którego

skład weszli żołnierze polscy walczący w armii rosyjskiej z Józefem Dowborem-Muśnickim na czele.

Przebywający w Stanach Zjednoczonych Ignacy Jan Paderewski był gorącym orędownikiem sprawy polskiej na arenie międzynarodowej. Dzięki jego staraniom 22 stycznia 1917 r. prezydent USA Thomas Woodrow Wilson powiedział w orędziu do Senatu: *Mężowie stanu uszędzie są zgodni, że powinna powstać zjednoczona, niepodległa i sama stanowiąca swe prawa Polska.* Tym samym uznał konieczność odrodzenia suwerennej Polski.

Jesienią 1917 r. Komitet Narodowy Polski w Paryżu z Romanem Dmowskim na czele został uznany za jedyne reprezentację narodu polskiego przy państwach Ententy.

W lipcu doszło do kryzysu przysięgowego, kiedy to żołnierze I i III Brygady Legionów odmówili złożenia przysięgi na wierność wojskom państw centralnych po wieczne czasy. W następstwie zostali rozbrojeni i internowani.

Pomimo trwającej od sierpnia 1915 r. okupacji niemieckiej, w Królestwie Polskim rozkwitły nastroje patriotyczne. Ich kulminacją przypadała na obchody setnej rocznicy śmierci Tadeusza Kościuszki. W wielu miejscach powołano Komitety Obywatelskie odpowiedzialne za przygotowanie uroczystości rocznicowych. W Polakach coraz mocniej rodziła się nadzieja na odzyskanie niepodległości.

KALENDARIUM 1917 R.

- 22 STYCZNIA** — W przemówieniu do amerykańskiego Senatu, prezydent USA Thomas Woodrow Wilson poparł ideę odrodzenia suwerennej Polski.
- 15 MARCA** — W wyniku tzw. rewolucji lutowej abdykował car Rosji Mikołaj II.
- 29 MARCA** — Rosyjski Rząd Tymczasowy uznał prawo Rzeczypospolitej do odrodzenia się w granicach ziem etnicznie polskich, jako państwa sojuszniczego wobec Rosji.
- 6 KWIETNIA** — Stany Zjednoczone Ameryki wypowiedziały wojnę Niemcom.
- 11-12 MAJA** — Zamieszki głodowe w Warszawie na skutek trudnej sytuacji aprowizacyjnej pod okupacją niemiecką.
- 4 CZERWCA** — Prezydent Francji Raymond Poincaré wydał dekret o utworzeniu Armii Polskiej we Francji.
- 9 LIPCA** — Żołnierze I i III Brygady Legionów Polskich odmówili złożenia przysięgi wiecznego braterstwa broni z armiami państw centralnych.
- 22 LIPCA** — Józef Piłsudski i Kazimierz Sosnkowski zostali aresztowani, a następnie przewiezieni do Magdeburga.
- 15 SIERPNI** — Powstanie Komitetu Narodowego Polskiego w Lozannie.
- 12 WRZEŚNIA** — Powołanie przez okupantów Rady Regencyjnej jako najwyższej władzy w Królestwie Polskim.
- 20 WRZEŚNIA** — Francja uznała Komitet Narodowy Polski za oficjalne przedstawicielstwo narodu polskiego u boku państw Ententy.
- 6 PAŹDZIERNIKA** — USA wydały zgodę na werbunek obywateli amerykańskich polskiego pochodzenia do Armii Polskiej we Francji.
- 7 LISTOPADA** — Początek rewolucji bolszewickiej w Rosji, w trakcie której upadł Rząd Tymczasowy.
- 7 GRUDNIA** — USA znalazły się w stanie wojny z monarchią Austro-Węgierską.
- 22 GRUDNIA** — W Brześciu rozpoczęto rokowania pokojowe między Bolszewikami a Niemcami i Austro-Węgrami.

MIÓD CZY CUKIER?

NAJNOWSZE BADANIA wykazały, że miód posiada znacznie wyższą wartość odżywczą, aniżeli cukier. Pomijając już samą zawartość cukru, w miodzie znajduje się zależnie od kwiatów, z których pszczoły miód zbierają, wiele białka, żelaza, fosforu, wapna i innych substancji, natomiast w cukrze nie ma ich wcale, z wyjątkiem węgla, wodoru i tlenu.

„ILUSTROWANY KURIER CODZIENNY”, 7 CZERWCA 1917.

KOMENDA NACZELNA POW, 1914 R. STOJĄ OD LEWEJ: PPOR. ALEKSANDER TOMASZEWSKI, PPOR. MARIAN ZYNDRAM-KOŚCIAŁKOWSKI, PPOR. WACŁAW JĘDRZEJEWICZ. SIEDZA OD LEWEJ: D. ZAWISTOWSKI, PPOR. KONRAD LIBICKI, POR. TADEUSZ ŻULIŃSKI, PPOR. BOGUSŁAW MIEDZIŃSKI

MSZA POLOWA NA STOKACH CYTADELI 3 MAJA 1917 R. MUZEUM HARCERSTWA

LEGIONY POLSKIE

W sierpniu 1914 r. została powołana polska formacja wojskowa, pod nazwą Legiony Polskie, wywodząca się z oddziałów strzeleckich i innych organizacji niepodległościowych działających pod zaborem austriackim. Legiony podporządkowane były komendzie armii austro-węgierskiej.

Do końca 1914 r. uformowana została I Brygada pod dowództwem Józefa Piłsudskiego. Wiosną 1915 r. powstały kolejne dwie brygady, a jesienią stan liczebny wszystkich jednostek wynosił ok. 17 tys. żołnierzy. Brali oni udział w walkach na froncie rosyjskim – na Bukowinie (szarża pod Rokitną, 13 czerwca 1915 r.) i na Wołyniu (bitwa pod Kosiuchówką, 4–6 lipca 1916 r.).

Latem 1916 r. protestując przeciwko lekceważeniu Legionów i nieuznawaniu ich za wojsko polskie walczące o niepodległość, do dymisji podał się Józef Piłsudski. We wrześniu 1916 r. Legiony przeformowano w Polski Korpus Posiłkowy. Po ogłoszeniu deklaracji państw centralnych w sprawie utworzenia niepodległego państwa polskiego na ziemiach zaboru rosyjskiego (Akt 5 listopada 1916 r.) oddziały legionowe przekazano pod dowództwo niemieckie. Część I i III Brygady odmówiła złożenia przysięgi. W wyniku kryzysu przysięgowego latem 1917 r. ponad 3 tys. żołnierzy internowano w obozach w Szczypiornie i Beniamimowie. Józef Piłsudski trafił do niemieckiego więzienia w Magdeburgu. II Brygada, której większość żołnierzy złożyła przysięgę, została przekazana pod dowództwo austriackie i jako Polski Korpus Posiłkowy skierowana na Ukrainę. W lutym 1918 r., na wieść o zawarciu przez państwa centralne separataystycznego pokoju z Rosją, część żołnierzy pod dowództwem płk. Józefa Hallera przedarła się przez linię frontu pod Rarańczą i połączyła z II Korpusem Polskim w Rosji. Polskie formacje zostały rozbite przez Niemców 11 maja 1918 r. w bitwie pod Kaniowem, a po rozbrojeniu żołnierzy internowano w Brześciu Litewskim. (BW)

LEGIONIŚCI I BRYGADY W CZASIE WOLNYM OD ZAJĘĆ, 1915 R. WWW.POLONA.PL

POLSKA ORGANIZACJA WOJSKOWA

Po wybuchu I wojny światowej na terenach Królestwa Polskiego stworzono Polską Organizację Wojskową. W jej skład wchodziły kadry tajnego Związku Walki Czynnej oraz organizacji paramilitarnej – Polskich Drużyn Strzeleckich.

Była to organizacja tajna, która oprócz szkolenia oficerów dla przyszłego polskiego wojska zajmowała się wywiadem i sabotażem.

22 października 1914 r. jej komendantem mianowano Tadeusza Żulińskiego. POW działała również w Petersburgu i w Kijowie. Po zajęciu Królestwa Polskiego przez wojska państw centralnych większa część członków organizacji pozostała w konspiracji, pozostali zaś wraz z Tadeuszem Żulińskim dołączyli do I Brygady Legionów. POW zaprzestała na tym terenie dywersji, natomiast rekrutowała i szkoliła nowych członków. Włączano w jej skład również bojówki PPS, Narodowego Związku Robotniczego, a także harcerzy.

Po ogłoszeniu Aktu 5 listopada Polska Organizacja Wojskowa uznała w styczniu 1917 zwierzchnictwo Tymczasowej Rady Stanu, w skład której wszedł Józef Piłsudski.

W kwietniu 1917 r. odbyły się ćwiczenia POW, w których uczestniczyli członkowie Komendy Naczelnej. Organizacja liczyła wówczas ok. 12 tys. członków.

Kryzys przysięgowy pociągnął za sobą aresztowania również wśród członków POW. Komendantem został wtedy Edward Rydz-Śmigły. Organizacja rozwijała stale swój stan liczebny – rozszerzyła także swoje struktury na zabór pruski (jej członkowie wzięli później udział w powstaniu wielkopolskim).

Akcje represyjne wobec członków POW rozbiły nieco jej struktury, ale nadal prowadzono działalność dywersyjną. Nie zapomniano o szkoleniu wojskowych, a w Warszawie istniała szkoła oficerska POW. (AJ)

TOWARZYSTWO GIMNASTYCZNE „SOKÓŁ”

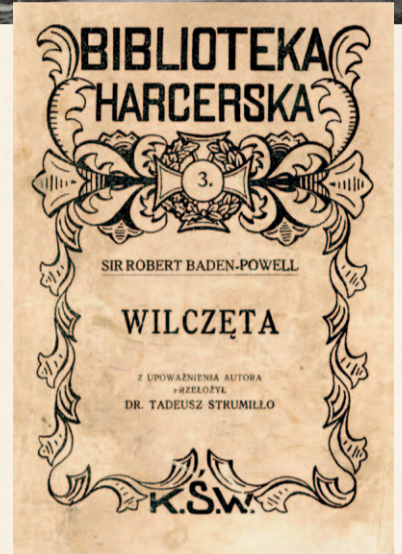
Polskie Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” powstało 7 lutego 1867 r. we Lwowie. W roku 1917 obchodziło 50. rocznicę powstania.

Do „Sokoła” wstępowały przedstawiciele wszystkich warstw społecznych. Organizacja propagowała gimnastykę i zdrowy styl życia. Kładła nacisk na podnoszenie sprawności fizycznej młodzieży. „Sokół” włączał się również w inicjatywy kulturalne i niepodległościowe. Najważniejsza z nich to zjazd w lipcu 1910 r. w Krakowie, zorganizowany w związku z uroczystymi obchodami 500. rocznicy zwycięstwa pod Grunwaldem. Wzięło w nich udział nawet do 150 tys. ludzi. Odświeżono wówczas pomnik króla Władysława Jagiełły ufundowany przez Ignacego Jana Paderewskiego.

Drugiego dnia uroczystości odśpiewano po raz pierwszy „Rotę” napisaną przez Marię Konopnicką dwa lata wcześniej.

W formowanie paramilitarnych Polowych Drużyn Sokolich zaangażował się Józef Haller. Członkowie „Sokoła” walczyli w szeregach Legionów i Błękitnej Armii. Brali także udział w walkach o granice Polski, już po zakończeniu I wojny światowej.

Po odzyskaniu niepodległości nastąpiło scalenie organizacji sokolich z trzech zaborów w Związek Towarzystw Gimnastycznych „Sokół” w Polsce. Przed II wojną światową funkcjonowało 800-900 oddziałów („gniazd”), do których należało oprócz 40 tys. młodzieży oraz 80 tys. dorosłych. (AJ)

ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO

Wszystko zaczęło się w 1909 roku, kiedy w polskiej prasie pojawiły się pierwsze artykuły na temat skautingu. Twórcą nowej metody wychowawczej był angielski generał Robert Baden-Powell. W 1911 roku ukazał się rozkaz Andrzeja Małkowskiego o powołaniu drużyn harcerskich na terenie Lwowa. W tym samym roku po raz pierwszy światło dzienne ujrzało czasopismo „Skaut”, w którym można było znaleźć tekst Ignacego Kozińskiego „Wszystko, co nasze”, który z czasem stał się hymnem harcerskim.

W pierwszym numerze „Skauta” ogłoszony został konkurs na polską odznakę skautową. Rozstrzygnięto go w lutym 1912 roku. Polscy skauci mieli nosić krzyż harcerski, zaprojektowany przez ks. Kazimierza Lutosławskiego, wzorowany na Virtuti Militari.

Harcerskie drogi do niepodległości miały początek w wielu miastach Polski – drużyny działały na terenie trzech zaborów, zaś wielu członków organizacji w czasie I wojny światowej wstąpiło do Legionów Polskich i miało udział w odzyskaniu przez Polskę niepodległości. W 1916 roku doszło do zjednoczenia wszystkich organizacji harcerskich zaboru rosyjskiego i powstania Związku Harcerstwa Polskiego.

Kolejną ważną datą w historii harcerstwa są dni 1-2 listopada 1918 roku, kiedy w Lublinie doszło do zjazdu zjednoczeniowego harcerstwa wszystkich zaborów. W 1918 roku polskie harcerstwo liczyło około 30 tys. członków. Po odzyskaniu niepodległości harcerze walczyli o granice odrodzonej ojczyzny w obronie Lwowa, w powstaniu wielkopolskim i w powstaniach śląskich, a także w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 roku. (GSD)

ĆWICZENIA I BRYGADY, 1915 R. WWW.POLONA.PL

POKAZ GIMNASTYKI AKROBATYCZNEJ PODCZAS ZLOTU TOWARZYSTWA GIMNASTYCZNEGO „SOKÓŁ” W SOSNOWCU. NAC.

KOMITET NARODOWY POLSKI W PARYŻU 1918 R. SIEDZA OD LEWEJ: HRABIA MAURYCY ZAMOYSKI, ROMAN DMOWSKI, ERAZM PILTZ. STOJĄ OD LEWEJ: STANISŁAW KOZICKI, JAN ROZWADOWSKI, KONSTANTY SKIRMUNT, MJR FRANCISZEK FRONTCZAK, WŁADYSŁAW SOBAŃSKI, MARIAN SEYDA, JÓZEF WIELOWIEYSKI

NALEPKA OKIENNA (22 X 17,5 CM) WYDANA W SETNĄ ROCZNICĄ ŚMIERCI KOŚCIUSZKI PRZEZ NACZELNY KOMITET NARODOWY. BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA W WARSZAWIE.

KOMITET NARODOWY POLSKI

Komitet Narodowy Polski został utworzony w Lozannie 15 sierpnia 1917 r. podczas zjazdu działaczy niepodległościowych. Inicjatorem jego powstania był Roman Dmowski. Wkrótce Komitet przeniósł się z Lozanny do Paryża. Jego zadaniem była praca na rzecz odzyskania niepodległości, głównie na polu dyplomatycznym – współdziałanie z państwami Ententy przeciwko państwom centralnym; przekonywanie przyszłych zwycięzców, że Polska powinna być suwerenna. Komitet miał być też załącznikiem przyszłego rządu polskiego. Pierwszym krokiem w tym kierunku było uznanie go we wrześniu 1917 r. przez Francję za jedyne przedstawiciela narodu polskiego. Wielka Brytania uczyniła to miesiąc później, wkrótce do tych państw dołączyły Włochy, a w grudniu 1917 r. także Stany Zjednoczone. Te dwa ostatnie państwa były wstrzymywane stanowiskiem rządu Rosji; po jego obaleniu przez bolszewików nie miały już przeszkód, aby uznać KNP.

Komitet działał w roli ministerstwa spraw zagranicznych nieistniejącego jeszcze państwa polskiego. Nadzorował również tworzenie polskiej armii we Francji. Ponadto dbał o sprawy Polaków przebywających na terenach państw zachodnich, m.in. przez otwarcie placówek dyplomatycznych, poza Europą także w obu Amerykach.

Jednym z jego sukcesów było wydanie 3 czerwca 1918 r. wspólnej deklaracji przez szefów rządów Francji, Wielkiej Brytanii i Włoch o utworzeniu po wojnie niepodległej Polski z dostępem do morza. Stanowiło to wg nich jeden z warunków pokoju.

Istnienie polskiej armii, walczącej u boku państw sprzymierzonych dawało stronie polskiej status sprzymierzeńca i zapewniało udział w konferencji pokojowej po wojnie. Dzięki temu, nie mając jeszcze swojego państwa, znaleźliśmy się wśród zwycięzców I wojny światowej, a delegacja polska w Wersalu wystąpiła w roli współtwórcy ładu światowego.

Za pierwszy rząd niepodległej Polski KNP uznał gabinet Ignacego Paderewskiego. Po rozszerzeniu składu osobowego Komitet stał się oficjalnym przedstawicielstwem polskiego rządu na konferencję pokojową w Wersalu. Na jego czele stanął Roman Dmowski. (AJ)

POMNIK TADEUSZA KOŚCIUSZKI W OTWOCKU, DZIŚ NIEISTNIEJĄCY. NAC.

SETNA ROCZNICA ŚMIERCI TADEUSZA KOŚCIUSZKI

W 1917 roku przypadała setna rocznica śmierci Tadeusza Kościuszki. Mimo trwającej wojny, w Polakach rodziła się nadzieja na odzyskanie niepodległości. W wielu miejscach powołano Komitety Obywatelskie odpowiedzialne za przygotowanie uroczystości rocznicowych.

15 października 1917 r. Rada Miejska Warszawy postanowiła nazwać bulwar nad Wisłą Wybrzeżem Kościuszki – ta nazwa pozostaje aktualna do dzisiaj!

Aby przygotować główne obchody, powołano komitet, na czele którego stanął prezydent Warszawy, książę Zdzisław Lubomirski. Komitet wydał odezwę zachęcającą mieszkańców do tego, aby potraktować dzień 15 października jak święto narodowe. Warszawskie gazety poświęcały Kościuszce całe numery. W dniu obchodów wszystkie instytucje i sklepy były zamknięte. Na Rynku Starego Miasta oraz przed budynkami Teatru Wielkiego i Zachęty stanęły gipsowe popiersia Tadeusza Kościuszki. Na

tyłach Pałacu Kazimierzowskiego, dawnej siedziby Szkoły Rycerskiej, odsłonięto okolicznościową tablicę. W katedrze św. Jana arcybiskup Aleksander Kakowski odprawił uroczystą mszę, w której uczestniczyli przedstawiciele władz okupacyjnych, władze miejskie oraz reprezentanci komendy Legionów. Główne obchody na pl. Teatralnym zgromadziły około 50 tys. osób. Uroczystości zakończyło o godzinie 22:00 bicie dzwonów w kościołach w wielu polskich miejscowościach.

Komitety zawiązywały się również w mniejszych miastach Królestwa Polskiego, jak i w ośrodkach galicyjskich. W wielu miejscach w obchodach uczestniczyli chłopcy z Racławic i Maciejowic, gdzie wcześniej toczyły się bitwy insurekcji kościuszkowskiej.

W 1917 r. na terenie Królestwa Polskiego odsłonięto 37 tablic, usypano 18 kopców, postawiono 27 pomników, imieniem Kościuszki nazywano ulice, parki, biblioteki, szkoły. (AJ)

W JAKIEJ WALUCIE KUPOWANO CEGIEŁKI NA BUDOWĘ POMNIKA TADEUSZA KOŚCIUSZKI W WARSZAWIE?

JAKIMI PIENIĘDZMI płacono w Warszawie 1917 roku? Złote polskie, emitowane od czasów ostatniego króla Polski – Stanisława Augusta Poniatowskiego – były wytwarzane jedynie do 1841 roku. Później zastąpiły je waluty państw zaborczych: rubel, marka i korona.

Jedną z konsekwencji zajęcia Warszawy przez wojska niemieckie 5 sierpnia 1915 r. było podjęcie działań mających na celu utworzenie instytucji mogącej emitować walutę. 9 grudnia 1916 r. utworzono Polską Krajową Kasę Pożyczkową, która miała emitować markę polską. Na banknotach drukowanych od 1917 roku – po raz pierwszy od upadku powstania listopadowego – widniał biały orzeł w koronie. Jedna marka dzieliła się na sto fenigów, a jej kurs był równy wartości marki niemieckiej. Największym nominałem był banknot 1000 markowy.

Natomiast na ziemiach polskich poza obszarem dawnego Królestwa Polskiego, Niemcy emitowali początkowo tzw. ruble wschodnie, zastąpione następnie markami wschodnimi.

Zarówno Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa, jak i drukowana przez nią marka polska istniały po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Kasę zastąpił pod koniec kwietnia 1924 r. Bank Polski, a markę polską – złoty polski, którego kurs był równy wartości franka szwajcarskiego. (AJ)

CHLEB RAZOWY Z DOMIESZKĄ MCHU

ZMIESZAĆ 2 części mąki z mchu z 1 częścią mąki żytniej (mch starannie oplukać i w gorącym piecu wysuszyć, a następnie zetrzeć na mąkę) – rozczynić ciepłą wodą, dodać nieco kwasu (drożdży) i soli z kminem, następnie postawić rozczyn na ciepłym miejscu. Po wypieczeniu rozkrawa się chleb na małe tafelki, jak sucharki.

Przy użyciu w równej części mąki żytniej z mąką z mchu, chleb będzie znacznie smaczniejszy. Podobny chleb otrzymuje się z mąki żytniej, z mchu i koniczyny. W tym celu suszy się pączki koniczyny białej lub czerwonej w pełnym kwieciu i tłucze na mąkę, potem miesza się dwie trzecie mąki pszennej, dwie trzecie koniczyny i jedną trzecią żytniej.

„ILLUSTROWANY KURIER CODZIENNY”, 22 LIPCA 1917.

NAJNOWSZE KOBIECE MODY WOJENNE

CORAZ BARDZIEJ wzmaga się starania i mnoga przepisy, których celem jest doprowadzenie naszej mody do zupełnej samodzielności. Najlepszym jednak i najbardziej skutecznym środkiem były i będą zawsze piękne modele w starannym wykonaniu. One to właśnie zapewniają jej wzięcie i zbyt nawet za granicę. Powyżej podajemy cztery niezwykle wdzięczne i efektowne wzory najnowszej mody.

[...] Do większych występów doskonale nadaje się toaleta N-o 1, kombinacja tafty i tiulu oraz czarnych koronek. Tagalowy kapelusik, również czarny zdobi pyszny rajer.

N-o 2 jest to suknia wizytowa, z ciemno-niebieskiej tafty, przybrana srebrzystą jedwabną tkaniną, na podkładzie z tafty. Przybranie rękawków i kołnierza jest zrobione z kremowego tiulu. Kapelusik, utrzymany w tonie piaskowym, od dołu przybrany niebieską taftą, na nagłówku zaś kombinacją róż lekko czerwonych i niebieskiej tafty.

Wreszcie model N-o 3, kostium przedstawia toaletę, której wzorem jest bułgarski strój narodowy.

„ILLUSTROWANY KURIER CODZIENNY”, 21 KWIEŹNIA 1916.

RADA REGENCYJNA

Po wywołanej kryzysem przysięgowym dymisji Tymczasowej Rady Stanu (ciała doradczego przy władzach okupacyjnych), jesienią 1917 r. cesarze Niemiec i Austro-Węgier powołali Radę Regencyjną. Miała ona sprawować najwyższą władzę w Królestwie Polskim, aż do przejścia jej przez przyszłego władcę.

Rada była trzyosobowym organem, który rezydował na Zamku Królewskim w Warszawie. Jego członkowie – prezydent Warszawy książę Zdzisław Lubomirski, arcybiskup warszawski Aleksander Kakowski (późniejszy Prymas Królestwa Polskiego) oraz hrabia Józef Ostrowski postanowili pracować *pro publico bono* – bez wynagrodzenia. Pod koniec 1917 roku Rada Regencyjna powołała składający się z pięciu ministerstw rząd. Ważne kompetencje (sprawy zagraniczne i wojskowe) pozostały jednak w gestii odpowiedniego generał-gubernatora. Natomiast ustawy i rozporządzenia dotyczące pozostałych kwestii, by otrzymać moc obowiązującą wymagały zgody władz okupacyjnych.

6 lutego 1918 r. Rada powołała składający się ze 110 osób i częściowo pochodzący z wyborów parlament – Radę Stanu Królestwa Polskiego.

W początkach 1918 r. Rada Regencyjna bezskutecznie próbowała uzyskać od państw centralnych zgodę na wzięcie udziału w rokowaniach pokojowych z bolszewikami w Brześciu. Wobec zapisów traktatu pokojowego wydała oficjalny protest,

a dotychczasowy premier Jan Kucharzewski złożył dymisję wraz ze swoim rządem.

Kolejny, utworzony w początkach kwietnia gabinet Jana Steczkowskiego, wezwał państwa centralne do podjęcia bardziej zdecydowanych działań. Domagano się realizacji obietnic Aktu 5 listopada i konkretnych deklaracji o ostatecznym urządzeniu państwa polskiego pod względem ustroju, gospodarki i spraw wojskowych.

7 października Rada Regencyjna proklamowała niepodległość państwa polskiego i ogłosiła rozwiązanie Rady Stanu Królestwa Polskiego. Pięć dni później przejęła władzę nad tworzoną przez siebie, lecz podporządkowaną wcześniej państwom centralnym, Polską Siłą Zbrojną.

25 października rząd powiększył się o ministerstwo spraw zagranicznych oraz ministerstwo spraw wojskowych. W roli szefa tego drugiego resortu widziano przebywającego w Magdeburgu Józefa Piłsudskiego. 10 listopada powracający z Magdeburga Józef Piłsudski został – w imieniu Rady Regencyjnej – powitany na Dworcu Głównym w Warszawie przez księcia Zdzisława Lubomirskiego. Dzień później Rada przekazała Piłsudskiemu zwierzchnictwo nad wojskiem, a 14 listopada, rozwiązując się, również władzę cywilną. (AJ)

„GLORIA” WOJENNE OBUWIE SKÓRZANE

Buciki do sznurowania „Derby” z dobrej boksowej skóry o czarnej drewnianej podszewie, najlepszego fabrykatu.

Trwałe, eleganckie, wygodne.

Dla Dami: Nr. 25–34 K 23 60.

Dla Panów: Nr. 41–45 K 32 60.

Na składzie w każdej wielkości. Przy zamówieniu uprasza się o podanie numeru żądanych bucików lub długości stopy. Wysyłka za zaliczką.

Gloria-Schuhhandlunge JAK. KÜHLIG, Wien, III/273
Biltengasse 9. 1295

Muzeum prowadzi aktywną działalność wystawienniczą, przedstawiając najważniejsze wątki polskiej historii państwa i narodu. Proponuje bogatą ofertę edukacyjną, której celem jest szerzenie wiedzy o polskim dziedzictwie, budowanie postaw obywatelskich w duchu szacunku dla tradycji i otwartości na świat.

Efektom tych działań są liczne wystawy m.in. „Dwudziestolecie. Oblicza nowoczesności”, „Pod wspólnym niebem” na temat I Rzeczypospolitej i jej bogactwa kulturowego, „Jan Paweł II. Źródła”, a także międzynarodowa wystawa „Jan Karski. Człowiek Wolności”. MHP jako jedna z pierwszych instytucji na świecie uczestniczyła w tworzeniu międzynarodowej platformy Google Arts & Culture. Od 2012 roku Muzeum przygotowało 17 wirtualnych wystaw. Ekspozycje, programy edukacyjne oraz publikacje Muzeum były wielokrotnie nagradzane, w tym najbardziej prestiżową nagrodą muzealniczą Sybilla.

Zachęcamy do zwiedzania wystawy plenerowej pt.

TADEUSZ KOŚCIUSZKO - CZŁOWIEK IDEI

którą można obejrzeć do 17 listopada 2017 r. przed budynkiem Narodowego Banku Polskiego w Warszawie (pl. Powstańców Warszawy 4).

MUZEUM HISTORII POLSKI: wystawy, wydarzenia, edukacja

WIZUALIZACJA - WIDOK BUDYNKU MUZEUM HISTORII POLSKIEJ OD STRONY PLACU GWARDII (WEJŚCIE GŁÓWNE), PROJEKT PRACOWNI WXCA

Siedziba Muzeum Historii Polski powstanie na terenie Cytadeli Warszawskiej w zespole muzealnym, do którego należeć będą już istniejące Muzeum X Pawilonu, Muzeum Katyńskie oraz

Muzeum Wojska Polskiego. W nowym gmachu znajdzie się przede wszystkim ekspozycja stała Muzeum. Narracyjna wystawa w sposób innowacyjny przedstawi kluczowe momenty dziejów Polski (od

początków państwa polskiego do czasów współczesnych), w tym historię polityczną, kultury, życia społecznego i obyczajów. Centralne miejsce znajdzie w niej historia polskiej wolności. Wystawa stwo-

rzona będzie przy wykorzystaniu zarówno oryginalnych obiektów, jak i środków scenograficznych i multimedialnych. W siedzibie MHP znajdzie się także sala wystaw czasowych, które będą uzupełniały i wzbogacały treści zawarte w wystawie stałej. Powstanie tym samym unikatowy ośrodek muzealny, stanowiący centrum popularyzacji historii i dialogu na temat dziedzictwa narodowego.

MHP gromadzi kolekcję obiektów i pamiątek historycznych, dokumentów, zdjęć i przedmiotów ofiarowanych przez osoby prywatne i instytucje. Nadal pozyskuje przedmioty, które ilustrują bogatą polską historię. Trwa społeczna akcja zbierania pamiątek historycznych pt. „Małe Wielkie Historie”.

Osoby zainteresowane przekazaniem pamiątek do Muzeum mogą zgłaszać się osobiście, telefonicznie bądź e-mailowo.

Tel.: (22) 211 90 29, (22) 211 90 48,
e-mail: pamiatki@muzhp.pl

ZOBACZ RÓWNIEŻ:

www.muzhp.pl
www.dzieje.pl
www.wystawy.muzhp.pl
www.bazhum.pl
www.youtube.com/muzhp
www.facebook.com/muzhp

POLSKA WYTWÓRNIĄ PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

Wizerunki znanych postaci historycznych na banknotach są dzisiaj tak powszechne, że wydawać by się mogło, iż towarzyszą nam w portfelu od zawsze.

walk o niepodległość USA został umieszczony na pierwszym banknocie w pełni wyprodukowanym w niepodległej Polsce - 100 markach polskich z datą emisji 15 lutego 1919 r. wg projektu Adama Jerzego Półtawskiego. Od początku lat 20-tych ubiegłego wieku był on drukowany w Państwowych Zakładach Graficznych (PZG), które przekształcono w 1926 r. w Polską Wytwórnię Papierów Wartościowych S.A.

Postać Tadeusza Kościuszki była na tyle „uniwersalna”, że niejednokrotnie zdołała polskie pieniądze papierowe m.in. 1000 marek polskich z 17 maja 1919 r., 5, 10, 100, 1000 marek z datą emisji 23 sierpnia 1919 r., 20 złotych z 1924 r., 500 złotych z 1974 r. (oraz emisje późniejsze) z serii „Wielcy Polacy” oraz inne drukowane poza PWPW S.A., a nawet poza Polską np. pierwsze banknoty „złotówkowe” emitowane w Paryżu czy Londynie.

Na polskich pieniądzech papierowych po 1918 r. pojawiały się różne postacie znane z historii, polityki, działalności społecznej. Zapewne wielu osobom postacie te kojarzą się jedynie z banknotem o określonym nominale. Obecnie wizerunki królów i książąt polskich znaleźć można na będącej w obiegu serii banknotów „Władcy Polscy”, które na zlecenie NBP produkowane są w Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych S.A.

Postać Tadeusza Kościuszki (1746-1817) jest niewątpliwie najbardziej popularnym motywem na polskich banknotach, które weszły do obiegu po odzyskaniu niepodległości w 1918 r. Wizerunek polskiego bohatera narodowego, generała, naczelnika insurekcji kościuszkowskiej, a także uczestnika

